

teloissaan selvästi erotella kansainväliset ja kotimaiset referee-julkaisut omiksi kategoriokseen (ja luonnollisesti erottaa molemmat populaariartikkeleista).

Toisaalta kotimaisessakin julkaisutoiminnassa usein löytyy hyvin kriittinen referee, jonka huomautukset voivat olla aivan yhtä ankaria kuin kansainväliselle lehdelle lausuntoja antavan ulkomaisen refereeen. Kielialueen pienuus vaikuttaa nee ennen kaikkea käytännön nimeämykseen – sen säilyttäminen on ajoittain vaikeaa – eikä niinkään arvioinnin tuukkuuteen. Tietenkin tarjonta suomeksi ja ruotsiksi julkaistavaan vuosikirjaan on vähäisempää kuin moniin englanniksi julkaistaviin aikakauslehtiin, vaikka jälkimmäisiä toisaalta on filosofian alalla jo niin paljon – vähintäänkin useita satoja – että niissäkin ilmestyy monenmoista. Mitä enemmän tarjottuja tekstejä toimitukseen saapuu, sitä korkeammalle rima voidaan nostaa – ja sitä aidomiksi referee-julkaisuisiksi vuosikirjaan lopulta päätyvät tekstit voidaan katsoa.

Ajatus vaalii edelleen kotimaista filosofista kulttuuria ja julkaisee vain suomen- ja ruotsinkielisiä kirjoituksia. Englanniksi kirjoitettuja artikkeleita voi hyvin tarjota niihin lukuisiin lehtiin, joita maailmalta – ja yhä enemmän myös internetistä – löytyy. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että *Ajatus*’essa ilmestyisi vain ”esitöitä” tai harjoitusversioita tutkielmista, jotka on sittemmin tarkoitus julkaista ”oikeilla” referee-foorumella. Monilla vakavilla filosofisilla tutkimuksilla on oma luonteva paikkansa nimenomaan kirjoittajan äidinkielellä laadittuina, kotimaisessa keskustelussa. Vaikka kaikkien aika on rajoitettua, aktiivisen tutkijan työssä äidinkielellä ja vieraalla maailmankielellä kirjoitettujen tekstien ei tarvitse kilpaila keskenään, vaan ne voivat täydentää ja rikastaa toisiaan.

Näiden mielteiden myötä toimitus toivottaa antoisia lukutuokioita *Ajatus*’ken äärellä.

Sami Pihlström

In memoriam:

Jussi Tenkku (1917–2005)

Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian emeritusprofessori Juhon (Jussi) Alfred Tenkku kuoli Helsingissä 88-vuotiaana 6. heinäkuuta 2005. Hän oli syntynyt maanviljelijän perheeseen Nivalassa 28. helmikuuta 1917.

Tultuaan yloppilaaaksi 1935 Jussi Tenkku opiskeli Helsingin yliopistossa teologiaa ja filosofiaa. Papiksi hänet vihittiin 1941, ja filosofian kandidaatin tutkinto valmistui 1945. Sota-ajan kokemuksesta Tenkku kirjoitti kantaaottavan sosiaalipsykologisen ja arvofilosofisen analyysin *Alaston ihminen murrosajan kuivatimessa* (1945). Vuosina 1948–52 hän opiskeli Yhdysvalloissa Columbian, Bostonin ja Harvardin yliopistoissa, joista viimeksi mainitussa hän suoritti Master of Arts -tutkinnon 1952. Luther-opiston opettajana Järvenpäässä Tenkku toimi 1953–61.

Jussi Tenkun väitöskirja *The Evaluation of Pleasure in Plato's Ethics* (Acta Philosophica Fennica, 1956) käsittelee Platonin käsityksiä nautinnosta. G. H. von Wrightin ja Oiva Ketosen ohjauksessa valmistunut työ pyrkii Platonin kaikkien dialogien pohjalta kokonaiskuvaan, jossa psykologinen ja eettinen hedonismi erotetaan toisistaan. Seuraavissa tutkimuksissaan Tenkku käsittelee muun muassa moraalia ja rikkautta onnen perusteena, Westermarckin moraalikäsitystä ja Kantin arvofilosofiaa. Monografia *Oikeus ja elämän arvo* (Ajatus XXV, 1963) on suomalaisen aatehistoriallisen tutkimuksen klassikko. Se käsittelee 1600-luvun käsityksiä oikeuden, lain, omistuksen ja luonnon suhteista Grotiuksen, Hobbesin, Spinozan, Pufendorfin, Locken ja Humen ajattelussa. Laajan oppineisuutensa eittikan historiasta Tenkku tiivisti näkemyksellisesti ja hauskaasti kirjoitettuun teokseen *Vanhain ja keskiaikain moraalifilosofian historia* (Gaudemus, 1981). Oppikirjana käytetty teos osoittaa havainnollisesti, miksi Tenkku laajasti suosituttiin inspiroivana, huumorintajuisena, tietorikkaana ja suvaitsevana yliopiston opettajana.

Jussi Tenkku nimitettiin Helsingin yliopiston filosofian dosentiksi 1959, minkä jälkeen hän hoiti myös käytännöllisen filosofian professuuria. Vuosina 1963–68 hän toimi Jyväskylän yliopiston filosofian ja teoreettisen kasvatustie-

teen professorina, vuosina 1969–72 Turun yliopiston käytännöllisen filosofian professorina ja 1973–80 Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian professorina.

Jussi Tenkku toimi Suomen Filosofisen Yhdistyksen sihteerinä 1963–65 ja varapuheenjohtajana 1975. Suomalaisen Tiedekatemian jäsenenä hän on nimetty 1974. Filosofian asemaa hän tuki myös kirjoittamalla tietosanakirja-artikkeleita *Otavan Ison Tietosanakirjaan* ja *Tiedon Portaisiin*. Tenkun 60-vuotispäivän kunniaksi ystävät ja oppilaat omistivat hänelle Suomen filosofista perintöä käsittelevän artikkelikokoelman *Aate ja maailmankuva* (WSOY, 1979).

Ilkka Niiniluoto

Induktion ongelman synnystä

MIIRA TUOMINEN

Induktion ongelma filosofian oppikirjoissa esitetään tyyppillisesti David Humeen keksintönä. Ongelman ydin on, kuinka voimme tehdä päteviä yleistyksiä havaintojen pohjalta. Vaikka olisimme havainneet saman ominaisuuden kuuluvan samalle oliolle lukuisia kertoja ja päätelleet siitä, että sama ominaisuus kuuluu samanlaisille olioille myös tulevaisuudessa havaitsemisamme tapauksissa, voi käydä niin, että seuraava havaintomme onkin päinvastainen ja toimii näin kumoavana vastaesimerkkinä tekemällemme yleistykselle. Loogisesta näkökulmasta ongelma on siinä, että induktiivinen päättely ei ole deduktiivisesti validia. Jos siis ajatellaan, että uskomuksia voidaan oikeuttaa päteväällä päättelyllä itseoikeytetuista uskomuksista lähtien, induktiivisesti päätelyjen uskomusten oikeutus näyttää kyseenalaiselta.

En tässä yhteydessä käsittele induktion ongelmaa koskevan tutkimuksen nykytilannetta vaan ongelman varhaishistoriaa. Ennen varsinaiseen käsittelyyn siirtymistä on kuitenkin tarpeen tehdä yleinen erottelu ongelmaan liittyen. Induktion ongelma voidaan käsittää joko normatiivisesti tai deskriptiivisesti. Normatiivisesta näkökulmasta ongelma on, kuinka yleistyksiä voidaan oikeuttaa havaintojen perusteella. Koska jo yksikin vastaesimerkki riittää kumoamaan yleistyksen, ongelma ongelma on, onko olemassa oikeutettuja induktiivisia havaintoon pohjautuvia yleistyksiä. Deskriptiivinen lähestymistapa keskittyy kysymykseen siitä, kuinka yleistyksiset ihmismielissä muodostuvat.¹

Artikkelini pääsisältö lyhyesti tiivistäen on seuraava. Ensin näytän, että Platonis- aristoteelisessa filosofisessa perinteessä induktion ongelma ei omaksuttujen psykologisten ja tiedon metafyyssisten oletusten vuoksi nouse keskeiseksi ongelmaksi. Toiseksi osoitan, että antiikin lääketieteellisestä väittelystä empiristien ja rationalistien välillä voimme löytää argu-